

Siikajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019

Sisällys

1.	Siikajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma	3
2.	Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.....	5
2.1	Arvoperusta	6
2.2	Oppimiskäsitys.....	8
2.3	Laaja-alainen osaaminen	8
	Ajattelu ja oppiminen	9
	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	9
	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	10
	Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.....	10
	Osallistuminen ja vaikuttaminen	11
3.	Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri.....	12
4.	Pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen periaatteita sekä seurannan ja arvioinnin käytäntöjä	23
5.	Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki	34
6.	Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus	37
7.	Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa	38

1. Siikajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

Siikajoella on laadittu valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallinen koko kuntaa koskeva varhaiskasvatussuunnitelma. Se on määrävä asiakirja, jonka mukaan jokainen työntekijä on velvollinen työskentelemään ja jota tulee kunnassa arvioida ja kehittää. Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu suomen kielellä.

Varhaiskasvatussuunnitelma koskee kaikkia hoitomuotoja, joita Siikajoella ovat päiväkotit ja perhepäivähoito. Päiväkodit sijaitsevat Paavolassa (Leppiksen päiväkotit), Ruukissa (Satumetsän päiväkotit), Revonlahdella (Repolan päiväkotit) ja Siikajoenkylällä (Tuulenpesän päiväkotit). Perhepäivähoitoa järjestetään mahdollisuuksien mukaan eri kylillä sekä hoitajan että lasten kotona. Tällä hetkellä kunnan järjestämää avointa varhaiskasvatustoimintaa ei ole tarjolla. Esiopetus järjestetään koulujen yhteydessä.

Varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan sen eri vaiheissa ovat osallistuneet varhaiskasvatuksen henkilöstö, huoltajat ja lapset sekä yhteistyötahot. Vasutyöryhmä on vastannut kirjaamisesta sekä henkilöstön ja perheiden osallistamisesta vasutyöskentelyyn. Henkilöstö on käynyt vuoropuhelua ja pedagogista keskustelua sekä antanut palautetta vasutyöryhmälle työskentelyn aikana. Henkilöstön osallistumista ja ammatillista kasvua on tuettu antamalla aikaa uuden tiedon omaksumiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjaan perehtyminen työajalla) ja tarjoamalla koulutusta (Aluehallintoviraston järjestämät koulutukset).

Lapset ja huoltajat ovat osallistuneet varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan mm. kommentoimalla, mikä heille on tärkeää paikallisessa, siikajokisessa, varhaiskasvatuksessa ja mistä rakentuu lapsen hyvä päivä, miten he toivovat saavansa osallistua varhaiskasvatustoimintaan sen eri vaiheissa ja mitä he toivovat varhaiskasvatuksen sisältävän. Lasten mielenkiinnon kohteita ja ajatuksia on kerätty keskustellen ja havainnoiden sekä kodeissa että hoitopaikoissa. Lapset ovat osallistuneet mm. kertomalla, mikä on jäänyt mieleen, mistä he pitävät ja mikä ei ole kivaa.

Siikajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma hyväksytään sivistyslautakunnassa, jonka jälkeen varhaiskasvatushenkilöstö on velvoitettu perehtymään ja toimimaan suunnitelman mukaisesti. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi laaditaan päiväkoteja ja perhepäivähoitoa koskevat vuosisuunnitelmat, jotka pohjautuvat kalenterivuoteen. Päiväkodeissa laaditaan jokaiselle lapselle henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Lasten vasujen pohjalta laaditaan ryhmävasut, jotka ohjaavat toimintaa.

Varhaiskasvatussuunnitelma on työkalu, jonka toteutumista arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti arjen tilanteissa. Sitä päivitetään tarpeen mukaan, vähintään vuosittain toimintakauden lopussa. Siikajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma on luettavissa kunnan internet-sivuilla ja paperisena versiona varhaiskasvatusyksiköissä. Kansallisarkiston päätöksen (2.1.2019) mukaan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen vasuasiakirja ovat pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja.

Lasten ja perheiden hyvinvointi on Siikajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmatyössä kaikkien yhteinen tavoite. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon paikallisella ja seutukunnan tasolla tehdyt suunnitelmat, kuten

- varhaiskasvatusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset
- Siikajoen kunnan esiopetussuunnitelma
- Siikajoen kunnan perusopetussuunnitelma
- Toimiva arki – hyvinvoiva lapsi, Raahen seutukunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2019–2022
- Raahen seutukunnan kotouttamisohjelma 2017–2020
- Siikajoen kuntastrategia 2025
- lasten ja huoltajien sekä henkilöstön osallisuus.

Siikajoen kunnan maaseutumainen luonto on voimavara, jota hyödynnetään varhaiskasvatuksessa monipuolisesti eri vuodenaikoina. Kuntamme päiväkodit ja perhepäivähoitokodit sijaitsevat maaseutumaisessa ympäristössä. Retket lähiympäristöön ja lähikohteet ovat keskeisiä oppimis- ja kehitysympäristöjä. Siikajoen kunnassa kannustetaan kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan.

2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Varhaiskasvatuslain mukaiset varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat kiteytettynä:

1. kasvu, kehitys, terveys ja hyvinvointi
2. elinikäinen oppiminen
3. pedagogiikka
4. varhaiskasvatusympäristö
5. vuorovaikutussuhteet
6. yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
7. kehityksen ja oppimisen tuki
8. kestävä elämäntapa
9. osallisuus
10. yhteistyö.

Varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteet ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Toimintamuodot eroavat toisistaan oppimisympäristöiltään, resursseiltaan, henkilöstön koulutukselta ja kelpoisuusvaatimuksilta, henkilöstörakenteilta, lapsiryhmien koolta sekä lasten ja henkilöstön väliseltä suhdeluvulta.

Siikajoella lasten subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta ei ole rajattu lain määrittelemään 20 viikkotuntiin. Suosituksena on enintään 20 viikkotunnin varhaiskasvatus, mikäli tarve ei perustu työhön, opiskeluun tai muuhun erityiseen tarpeeseen. Päiväkodeissa noudatetaan 1:7 mitoitusta henkilöstön ja lasten välisessä suhdeluvussa.

Siikajoella päiväkotien ja perhepäivähoidon henkilöstö toteuttaa ja osallistuu lapsiryhmien kanssa yhteisiin tapahtumiin ja retkiin toimintavuoden aikana. Osa tapahtumista on kyläkohtaisia, esimerkiksi koulun tai seurakunnan toimesta järjestettyjä. Päiväkotien omiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin kutsutaan mahdollisuuksien mukaan lähialueen perhepäivähoitoryhmät mukaan, esimerkkeinä mm. valokuvaus ja pikkujoulut. Koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle tarjotaan osallistumismahdollisuuksia koulutustilaisuuksiin.

Siirtymäkäytännöt Siikajoella

Kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen aikana ja varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on sovittu siirtymiä tukevat käytännöt. Siirtymävaiheissa toimitaan yhteistyössä huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa lapsen edun mukaisesti.

Kun lapsi on aloittamassa varhaiskasvatuksessa, perhettä kannustetaan tutustumaan hoitopaikkaan ja henkilöstöön riittävän useasti. Varhaiskasvatuksen aloituskeskustelu käydään Tullaan Tutuksi -lomakkeen pohjalta. Keskustelussa yhdessä sovitut asiat voidaan kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Näin huoltajien tietämys lapsen vahvuuksista, kiinnostuksenkohteista, tarpeista ja osaamisesta siirtyy varhaiskasvatushenkilöstölle, jotta lapsen varhaiskasvatus saa mahdollisimman hyvän alun.

Siirtymissä varhaiskasvatuksen aikana (hoitopaikasta toiseen, kesäsulun aikana, osastojaksolle) huomioidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan yhdessä perheen kanssa sovitut ja kirjatut olennaiset asiat.

Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirryttäessä huoltajien kanssa käydään eskarikeskustelu tiedonsiirtolomakkeen pohjalta huhtikuussa. Lomake postitetaan huoltajille helmikuussa.

Varhaiskasvatuksen opettaja ja huoltaja täyttävät lomakkeen eskarikeskustelun yhteydessä ja sopivat, mitä tietoa lapsesta siirretään koululle. Varhaiskasvatuksen opettaja siirtää lomakkeen koululle tiedonsiirtokeskustelun yhteydessä toukokuussa. Varhaiserityisopettaja osallistuu keskusteluun tarvittaessa. Perhepäivähoidossa olevien lasten huoltajat toimittavat lomakkeen kouluun tutustumispäivänä.

2.1 Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjäntäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen¹, varhaiskasvatuslain² ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti³.

Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdä, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

¹ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

² Varhaiskasvatuslaki 20 §

³ YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

Ihmisenä kasvamisen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaavat pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseensä, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista.

Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.⁴

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Perheiden monimuotoisuus

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkökulmiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle⁵. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan.

Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyysnäkökulman olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

---

⁴ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

⁵ Varhaiskasvatuslaki 3 § 1 momentti 6 kohta

2.2 Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoidessa ja tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuriseen taustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

2.3 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat ohjanneet tämän asiakirjan valmistelua, ja ne tulee ottaa huomioon paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa. Luvussa 4 kuvattujen oppimisen alueiden tehtävänä on edistää lasten laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-alueita:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen.

Seuraavaksi kuvataan, mitä laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueilla tarkoitetaan. Lisäksi määritellään varhaiskasvatuksen tehtävä kullakin osa-alueella.

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi (luvussa 4) sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omaan kykyihinsä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida

omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii mallina lapsille toisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Lapsia ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Yhteistyöhön perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lasten kanssa harjoitellaan asettumista toisen asemaan, opetellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista sekä ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti. Tämä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja. Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvitessaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, kuten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä.

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja varhaiskasvatusta johtavien henkilöiden tehtävänä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnille varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja yksiköissä.

Jokainen aikuinen ja lapsi perheineen vaikuttavat toimintakulttuuriin oman historiansa kautta. Johtaja (varhaiskasvatuksen johtaja, päiväkodinjohtaja ja yksiköiden vastaavat) edistää osallistavaa toimintakulttuuria luomalla rakenteita ammatilliseen keskusteluun.

Työyhteisössä toimintakulttuurista on tarpeen keskustella jatkuvasti. Sen toimivuutta arvioidaan yhdessä tunnistamalla ei-toivottuja piirteitä ja uudistamalla tarvittaessa. Tämä vaatii jokaisen sitoutumista. Varhaiskasvatuksen työyhteisöissä huolehditaan siitä, että on yhteistä aikaa keskustella toimintakulttuuriin liittyvistä asioista ja että jokainen tulee kuulluksi.

Palaverikäytännöt kirjataan yksiköittäin esim. vuosisuunnitelmiin. Asioista on lupa ja velvollisuus puhua.

Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena on lämmin ja arvostava vuorovaikutus ja positiivinen ilmapiiri. Asiakastyytyväisyyskyselyillä ja päivittäisissä keskusteluissa huoltajat arvioivat toimintakulttuuria ja tuovat esiin myös lasten näkökulmaa. Henkilöstö havainnoi ja haastattelee lapsia saadakseen palautetta.

Huoltajien ja lasten näkemyksiä koottiin vasuaurinkoihin.

Millaiseksi haluamme lapsen kasvavan? Kasvattajien näkemyksiä.

Kasvatetaan lapsia, joilla on terve ja vahva itsetunto
→ uskaltaa näyttää tunteita
→ pitää puolensa
→ sosiaalisuus, rohkeus = uskallus mennä uusiin tilanteisiin
→ osaa pitää puolensa
→ rohkeus puuttua esim. jos toisia kiusataan

Hyväksytään lapsi omana itsenä
→ ei vertailla lapsia

Oppia tulemaan kaikkien kanssa toimeen
→ ei tarkoita, että "pitää olla kaikkien kaveri"
→ toisen ihmisen ja itsensä kunnioittaminen

Lapsista kasvaisi luontoa ja ympäristöä arvostavia ja kunnioittavia

Annetaan rauha lapsuudelle ja lapsena olemiselle
→ Lapsi saa kasvaa rauhassa ja leikkiä pitkään

Lapsen uteliaisuus ja kiinnostus uuden oppimiseen säilyisi läpi elämän

Lapsi osaisi olla "tekemättä mitään"
→ Kyky rauhoittua ja olla omien ajatusten kanssa

Lapsi kasvaisi itseohjautuvaksi, aloitteelliseksi ja itsenäiseksi

Millaiseksi haluan lapseni kasvavan? Huoltajien näkemyksiä.

Arvot - Kasvattajan rooli

Itsenäisyyden tukeminen

= Kannustetaan omatoimisuuteen, rohkaistaan yrittämään, keuhataan lapsen vahvuuksissa → annetaan mahdollisuus ”loistaa”

Aktiivisuuteen tukeminen

= Lapsen mahdollisuus vaikuttaa päivän tapahtumiin ja kulkuun. Joustavuus (esim. lapsella hyvä leikki menossa → mennään vähän myöhemmin sisälle). Esimerkki yhdestä pk:sta: lapsilta on kysely, miten vietetään lepoa (lapset halusivat pötköttää yhdessä sen sijaan, että jaetaan porukoihin) → mahdollisuus vaikuttaa arjen kulkuun.

Hyvä työilmapiiri

=myötäinnostus, sama päämäärä, vaikka kasvattajilla erilaiset välineet (=luonteet yms.), pysyvä henkilöstö, jokainen saa olla oma itsensä → jokainen tekee työtään omalla persoonallaan, uskaltaa pyytää ja saada apua, sopiva huumori

Sensitiivisyys

= Lämmin ja arvostava kohtaaminen (puhe, katse, lapsen tasolle meneminen), lapsen kanssa hassuttelu, syli, ”pistä viis”, peukku, taputtelu, antaa aikaa lapselle (sanaton ja sanallinen kuunteleminen), läsnäolo ei ole pelkästään fyysistä, vaan on lasten lähettävillä oloa, rauhoittumista, havainnointia, kehumista...

Huoltajat toivovat, että kasvattajat ovat:

Huoltajat näkevät varhaiskasvatuksessa toteutuvan seuraavia arvoja:

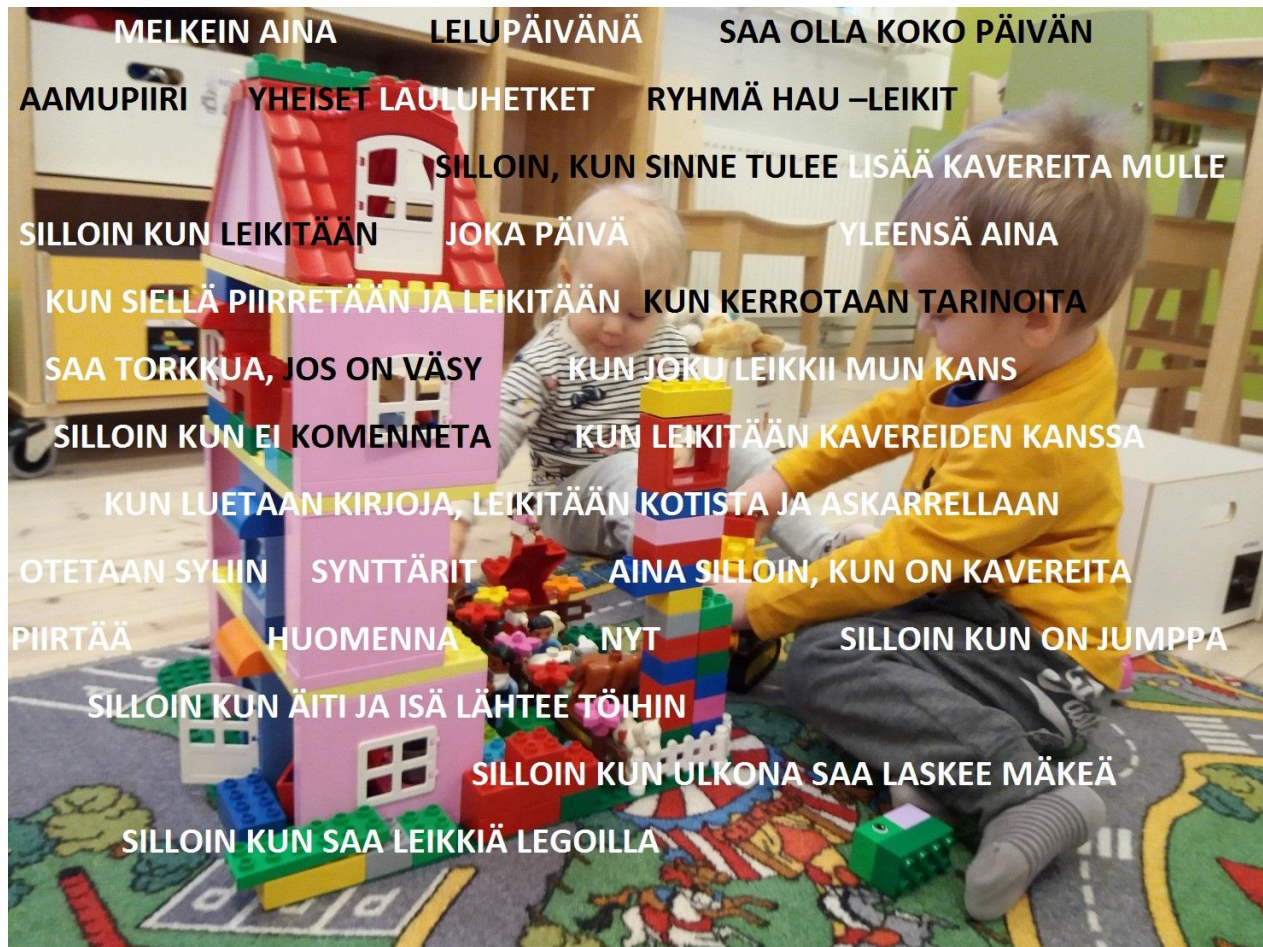
- lapsen huomioiminen yksilönä, yksilöllisyys, lapsilähtöisyys
- rakkaus, läheisyys, lämpö ja huolenpito
- rajat, säännöt, turvallisuus, hyvät tavat
- rehellisyys, oikeudenmukaisuus
- vastuullisuus
- toisten kunnioittaminen, toisten huomioon ottaminen, ystävällisyys, yhdessä tekeminen, yhteisöllisyys, yhteinen aika
- leikkiminen
- kaikki perusarvot
- terveelliset elämäntavat
- lapsen ymmärtäminen, lapsista välitetään oikeasti
- luonto, ulkoilu
- luottamus
- tasapuolisuus, tasavertaisuus, tasa-arvo
- otetaan kaikki mukaan "ole kaveri toiselle", ystävyys
- positiivisuus, myönteisyys, tunteet saa näyttää, ilo
- joustavuus
- kuunnellaan lapsia ja vanhempia
- perinteet
- omatoimisuus
- elämykset lapsille
- asioista keskustellaan ja tilanteet hoidetaan loppuun saakka.

...ja näitä he haluaisivat meidän huomioivan enemmän:

- lapsen itsetunnon vahvistaminen
- ylipäättään lapsen kanssa keskustelua vaikeistakin aiheista
- osallisuutta
- yksilöllisyyttä, erilaisuuden ymmärtämistä
- toisen kunnioittamista
- rehellisyyttä
- kotiseutuarvostusta, isänmaallisuutta
- ruuan arvostusta/kunnioittamista ja siitä puhumista, ruokahävikin minimointi
- tasa-arvo, tasapuolisuutta
- kiitollisuus
- omatoimisuuden tukeminen, oman vuoron odotus
- hyvät tavat, hyvä käytös
- ihmisten ja perheiden moninaisuus
- luonto, ympäristöarvoja
- liikkuminen
- kaverisuhteisiin paneutuminen, lasten väliset suhteet, että kaikki pääsisivät leikkiporukoihin varmasti mukaan
- hyväntahtoisuus
- turvallisuus.

Lasten ajatuksia siitä, milloin he viihtyvät päiväkodissa:

...ja näitä lapset haluaisivat tehdä enemmän:

tehdä palapelejä, leikkiä (leluilla), piirtää, pikkueskaritehtäviä, värittää, leikkiä rattorilla, käydä retkellä, laskea pulkalla, nukkua, leikkiä pikkuautoilla automatolla, polkutraktorilla ajoa, leikkiä junilla, ulkoilla, ritarijuhlia leikkiä, Komppalinnassa olla (=jumppa), kaverin kans leikkiä, kulmapalikoilla leikkiä/rakentaa, pelata pelejä, kuunnella satuja, opetella lukemaan, askarrella, tehdä majoja, leikkiä legoilla, laulaa yhdessä.

Turvallinen arki – lämmin vuorovaikutus

Toimimalla pienryhmissä läsnä olevan aikuisen kanssa, luodaan lapsilähtöinen, turvallinen ja vuorovaikutukseen rohkaiseva oppimisympäristö.

Läsnä oleva aikuinen ja pienryhmätoiminta ehkäisevät kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää. Lasten kanssa opetellaan ratkomaan ristiriitoja esimerkiksi kuvien, tunnekorttien ja keskusteluiden avulla. Kiusaamistilanteisiin puututaan heti. Henkilökunnan palaverissa keskustellaan kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään liittyvistä asioista ja pohditaan käytäntöjen toimivuutta.

Lapsiryhmää havainnoimalla ja kuuntelemalla kerätään lasten ajatuksia, ideoita ja kiinnostuksenkohteita ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa kiinnostavia ja ryhmälle sopivia oppimis- ja leikkiympäristöjä.

Paikallisia oppimisympäristöjä ovat mm. liikuntasalit ja ulkoliikuntapaikat, lähiluonto, leikkipuistot, kirjastot, koulut ja muut vierailu- ja retkikohteet.

Yksikön sisä- ja leikkipihaympäristöä muokataan ja rakennetaan tarkoituksenmukaiseksi lapsiryhmän tarpeiden mukaan, yhdessä lasten kanssa.

Oppimisympäristöjen arviointia tapahtuu arjen keskusteluissa havaintojen pohjalta. Lapset otetaan mukaan arviointiin esimerkiksi pyytämällä heitä näyttämään peukkua ylös tai alas.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Järjestämme vanhempainiltoja, joissa huoltajien on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Lisäksi järjestämme perheilloja ja juhlia, joilla tuemme vanhempien, lasten ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välistä vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä. Keväisin perheet saavat asiakaskyselyn, jolla kartoitamme asiakastyytyväisyyttä mm. toiminnan sisältöön, yhteistyöhön ja kehittämiseen liittyen. Päivittäiset keskustelut ovat huoltajilta saadun palautteen mukaan tärkein yhteistyömuoto.

Yhteisyyssä huoltajien kanssa rikastutamme oppimisympäristöä.

Poliisi-isä kävi vierailulla päiväkodilla

*Maatilavierailulla huoltajien
kutsumana*

Raahen seutukunnan varhaiskasvatuksessa käydään perheiden kanssa **Lapset puheeksi – keskusteluja (LP)**, joiden tavoitteena on arjen sujuvuus lapsen kasvuympäristöissä. Lapset puheeksi -keskustelu käydään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun yhteydessä kaikkien 3-vuotiaiden ja uusien asiakasperheiden kanssa. Lisäksi LP-keskustelua tarjotaan kaikkien 5-vuotiaiden huoltajille. Tarvittaessa LP-keskustelu voidaan käydä, jos kodin tai varhaiskasvatuksen piirissä tulee tilanteita tai muutoksia, joissa tarvitaan apua tai tukea.

Lapset puheeksi – keskustelua seuraa tarvittaessa **Lapset puheeksi – neuvonpito (NP)**. Neuvonpidon tavoitteena on saada aikaan perheen ja lapsen arjessa sellaisia konkreettisia tekoja, jotka tukevat lapsen pärjäämistä. Neuvonpito on tapa, jolla yhteistyötä tehdään perheen ja mukana olevien toimijoiden kanssa. Hyvinvointikuntayhtymän palveluohjaajat auttavat tarvittaessa oikean palvelun piiriin.

Monialainen yhteistyö

Siikajoen kunnassa on käytössä perheen, neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteinen **4-vuotiaan lapsen kehityksen arviointi- ja yhteistyömenetelmä Viitta**. Päiväkodissa arvioinnin tekee Lasten neurologinen arvio (Lene) -koulutuksen saanut varhaiskasvatuksen opettaja. Muu kasvatushenkilöstö osallistuu havainnoinnin kautta lapsen kehityksen arviointiin. Viitan kautta lapsesta saadaan arvokasta tietoa, joka voidaan huomioida sekä kodin että perheen arkitoiminnoissa. Tarvittaessa lapsi voidaan ohjata neuvolan kautta mm. lapsen ja kehityksen kannalta tarpeellisiin palveluihin.

Neuvolan kanssa tapaamme ja teemme yhteistyötä säännöllisesti.

Muita yhteistyötahoja ovat:

- siivous- ja ruokapalvelut, tekninen toimi, liikunta- ja nuorisotoimi
- kirjasto
- koulut
- seurakunta
- terapeutit, Oys (lapsen kuntoutukseen osallistuvat tahot)
- kuntayhtymän perhe- ja sosiaalityö, vammaispalvelut.

4. Pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen periaatteita sekä seurannan ja arvioinnin käytäntöjä

Lähtökohtana pedagogiselle toiminnan suunnittelulle ja toteuttamiselle ovat lasten kiinnostuksen kohteet ja tarpeet, kehittyvät valmiudet sekä oppimisen alueet.

Koko toimintakauden kattavan suunnittelun apuna käytetään vuosikelloa. Vuosikelloon kirjataan toimintakauden keskeisimpiä ja ajankohtaisimpia tavoitteita. Jokainen yksikkö ja tiimi hyödyntävät vuosikelloa omalle ryhmälleen parhaaksi katsomallaan tavalla.

Jokainen ryhmä tekee ryhmävasun, josta nähdään kunkin ryhmän toimintatavat ja tavoitteet. Myös lasten yksilölliset tavoitteet näkyvät osana ryhmävasua, jota pyritään arvioimaan ja päivittämään säännöllisesti.

Omaa pedagogista toimintaa arvioidaan säännöllisesti viikoittain tiimipalaverissa. Arviointia tapahtuu myös kuukausikirjeitä yms. tehtäessä sekä iltapalaverien yhteydessä koko yksikön tasolla. Arjessa arviointi on jatkuvaa, koko ajan tapahtuvaa. Työntekijät pohtivat ja prosessoivat itsekseen toimintaansa ja keskustelevat arjen toimintojen lomassa. Arviointia tapahtuu siis omana itsenä, tiimissä, omassa yksikössä, ja yksiköiden kesken varhaiskasvatustiimissä. Pedagogisen dokumentoinnin vuosikellossa on arviointi koko ajan mukana.

Lapsia havainnoimalla saadaan tietoa heidän mielenkiinnon kohteistaan ja saatua tietoa hyödynnetään myös toiminnan suunnittelussa. Erityisesti pienten lasten kanssa korostuu läsnäolo toiveiden ja mielenkiinnonkohteiden havaitsemisessa.

Lasten kanssa keskustellaan esim. piirihetkien yhteydessä tai pidetään lasten kokouksia, joissa lapset saavat kertoa omia ideoitaan ja toiveitaan päiväkodin toiminnan suhteen. Lapset myös miettivät, mitä edellisessä kokouksessa on puhuttu, ovatko toiveet toteutuneet. Lasten annetaan ikätaso huomioiden vaikuttaa esimerkiksi siihen, tarvitseeko ulos laittaa kurahousut tai milloin käydään pissalla.

Lapset saavat mahdollisuuksien mukaan vaikuttaa oman päivänsä kulkuun. Esimerkiksi siihen, lähtevätkö ulos heti vai jäävätkö vielä sisälle jatkamaan leikkiä ja menevät ulos myöhemmin. Tai haluavatko jättää leikin kesken ja jatkaa sitä myöhemmin. Lasten kanssa käydään keskustelua siitä, onko leikki tarpeellista siivota pois vai voiko sen vielä jättää.

Lapsille tarjotaan ja rakennetaan monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä ja niitä kehitetään vuoden mittaan.

Monipuolisten työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavia periaatteita

Siikajoella monipuolisten työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaa periaate kokopäiväpedagogiikasta. Koko päivä on pedagogisten tapahtumien ja mahdollisuuksien ketju, jossa kaikki arkipäivän tilanteet ovat pedagogisesti merkittäviä. Tämä edellyttää aikuisen sensitiivistä läsnäoloa ja hyvää lasten tuntemusta.

Työtapojen valinnassa huomioidaan työntekijöiden vahvuuksia ja osaamista. Yhden asian voi tehdä monella eri tavalla, eikä niistä mikään ole väärä tapa tehdä. Joku työtapa toimii jossakin lapsiryhmässä ja työtiimissä, mutta ei välttämättä ole sopiva tapa toimia toisessa. Sallitaan monipuoliset ja erilaiset työtavat ja ollaan rohkeita kokeilemaan myös uusia menetelmiä unohtamatta kuitenkaan sitä, että on myös vanhoja hyviä tapoja toimia. Yhteisenä linjana on se, että toimintatapojen tulee olla pedagogisesti perusteltuja.

Työtapojen suunnittelussa huomioidaan lasten kehitystarpeet ja mielenkiinnonkohteet. Lapsia haastetaan menemään toimintatavoissa myös sellaiselle alueelle, joka ei ole se helpoin. Haastetaan kokeilemaan uusia tapoja ja menetelmiä. Työtapojen valinnassa ja käytössä pyritään monipuolisuuteen siten, että jokaisella lapsella olisi mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia.

Leikkiä tukevia käytäntöjä

Leikki on tärkeä oppimisen väline. Sen avulla tuetaan mm. lasten liikunnallisuutta, puheen kehitystä ja sosiaalisia taitoja. Se on tärkeä toimintatapa myös musiikissa, liikunnassa ja kädentaidoissa. Arki rakentuu isolta osin leikin ympärille.

Leikille luodaan myönteinen ilmapiiri, jossa aikuinen toimii leikin edistäjänä. Aikuinen kuuntelee lasten ideoita ja tarpeita sekä järjestää aikaa pitkäkestoiselle leikille.

Aikuinen on lähellä leikkiä. Hän on tarvittaessa mukana mallintamassa ja viemässä sitä eteenpäin. Aikuinen ymmärtää, milloin lapsille tulee antaa omaa tilaa leikille ja riittää, että aikuinen on tarvittaessa saapuvilla.

Ohjatussa leikissä aikuinen on mukana lasten kanssa tai se voi olla esimerkiksi erilaisia ryhmäleikkejä, joiden avulla kehitetään ryhmän yhteenkuuluvuutta, me-henkeä ja suvaitsevaisuutta. Ohjatuissa leikeissä lapset oppivat noudattamaan sääntöjä ja sietämään pettymystä.

Leikkiympäristöjä kehitetään ja muunnellaan yhdessä lasten kanssa. Lapsia havainnoidaan ja heiltä kysellään mielenkiinnon kohteista, joista voisi lähteä rakentamaan uusia leikkimaailmoja. Lapset otetaan mukaan leikkiympäristöjen ideointiin ja toteuttamiseen sekä niiden purkamiseen.

Leikkiympäristö on salliva, tavaroita on lupa liikuttaa leikin tarpeisiin, esim. tuolit, pöydät, patjat, penkit. Aikuiset miettivät, miten voivat mahdollistaa lasten leikin myös uusissa ympäristöissä ja kaikki tilat hyödyntäen. Voisiko tiloja muokata toimivammiksi eikä kieltää leikkimistä jossain

tiettyssä paikassa? Huomioidaanko ja hyödynnetäänkö esim. ovia ja portteja? Asioita kehitetään lasten etu edellä. Kaikkien lelujen ja leikkien ei tarvitse olla koko ajan esillä.

Käänteistä tuolileikkiä koko ryhmän voimin. Kaikki mahtuivat lopulta yhdelle tuolille.

Lasten kanssa keskustellaan leikkien rajoista, jotta kaikki saisivat leikkirauhan. Lapset saavat leikkiä yhdessä ja yksin. Ketään ei jätetä leikin ulkopuolelle. Tässä aikuisen havainnointi on keskeisessä asemassa, jotta joku lapsi ei olisi vain näennäisesti mukana leikissä.

Leikkiä arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Sitä kehitetään jatkumona myös lasten kasvaessa.

Oppimisen alueiden tavoitteita ja sisältöjä

Varhaiskasvatustiimissä sovitaan keväisin tulevan toimintakauden painopistealue, jonka jokainen yksikkö huomioi pedagogisen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Kielten rikas maailma

Lapsille luetaan paljon kirjoja ja heille mahdollistetaan päivittäin aikaa myös omatoimiseen kirjoihin tutustumiseen. Kirjat ovat aina lasten saatavilla. Pienten lasten kanssa kirjoista tutkitaan kuvia ja nimetään asioita, jotka kehittävät lasten sanavarastoa. Tavoitteenamme on saada lapset innostumaan ja kiinnostumaan maailmasta, joka avautuu kirjojen ja satujen kautta. Heitä kannustetaan keksimään itse tarinoita esimerkiksi sadutuksen avulla. Hyödynnämme ahkerasti kunnan kirjastojen monipuolista valikoimaa ja vieraillemme kirjastossa säännöllisesti lasten kanssa.

Laulut, lorut ja riimit ovat osa päivittäistä arkityötämme. Eri ryhmissä on käytössä esimerkiksi ruokalorut. Huumori ja lasten kanssa sanoilla hassuttelemine on luonteva osa päivää varhaiskasvatuksessa. Tässä aikuisten esimerkillä ja keskinäisellä vuorovaikutuksella on myös iso merkitys. Isompien lasten kanssa tutkitaan sanoja omasta nimestä aloittaen, tavutetaan ja taputetaan sanojen rytmiä sekä mietitään sanojen äänneitä. Puheen ymmärtämisen tukena käytetään kuvia, mallintamista ja tukiviittomia ryhmän tarpeen mukaan.

Ilmaisun monet muodot

Suomalainen kulttuuri ja perinteet huomioidaan varhaiskasvatuksessa eri kalenteripyyhien kautta. Perinteitä siirretään sukupolvelta toiselle laulujen, leikkien ja lorujen kautta. Myös erilaisiin kulttuureihin tutustutaan viettämällä esimerkiksi eri maiden päivää tai viikkoa.

Lapsille tarjotaan päivittäin monipuolisesti erilaisia mahdollisuuksia ilmaisuun esimerkiksi musiikin ja kuvataiteen kautta. Lasten saatavilla on erilaisia piirustus- ja askarteluvälineitä sekä mahdollisuus musiikin kuunteluun. Myös soittimia on mahdollista käyttää. Ohjatussa toiminnassa erilaisia musiikillisen- ja kuvallisen ilmaisun tapoja ja keinoja käytetään monipuolisesti, esim. tanssi, soittaminen, laulaminen, taputtaminen sekä maalaaminen, leikkaaminen, liimaaminen ja muovaileminen.

Jänöjussin mäenlasku aikuisten esittämänä

Lapsia kannustetaan ja innostetaan sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun erilaisten esitysten kautta. Aikuiset voivat esittää lapsille pöytäteatteria tai pieniä näytelmiä. Lapset pääsevät myös itse kokeilemaan pienten esitysten tekoa esim. laulujen kautta tai pöytäteatteria tekemällä. Heidän kanssaan voidaan vierailla esimerkiksi vanhainkodilla laulamassa ja esiintymässä vanhuksille. Myös joulu- ja kevättapahtumissa tai muissa yhteisissä tilaisuuksissa lapset saavat mahdollisuuden esiintyä. Heidän kanssaan osallistutaan mahdollisuuksien mukaan musiikki- ja teatteriesityksiin. Tärkeää on tarttua lasten aloitteisiin ja mielenkiinnon kohteisiin ja olla mukana viemässä niitä eteenpäin.

Minä ja meidän yhteisömme

Kaveria autetaan myös luistelukentällä

Lasten kanssa harjoitellaan päivittäin kaveritaitoja ja oikean ja väärän erottamista. Lapsille luodaan turvallinen ilmapiiri vaikeidenkin asioiden pohtimiselle. Kirjat ja sadut ovat hyvä keino ottaa esille erilaisia eettisiä asioita lasten pohdittavaksi. Draaman keinoin aikuiset voivat mallintaa lapsille oikeaa toimintatapaa esim. ristiriitatilanteessa tai kannustaa lasta miettimään ratkaisua aikuisten esittämään ongelmaan.

Lapset otetaan mukaan keskustelemaan ja kirjaamaan ylös ryhmän sääntöjä. Joissakin yksiköissä on käytössä myös esimerkiksi lasten kokouksia, joissa yhdessä mietitään ja pohditaan yhteisiä asioita. Yhteistä ongelmanratkaisua voidaan tehdä myös erilaisten piirihetkien yhteydessä.

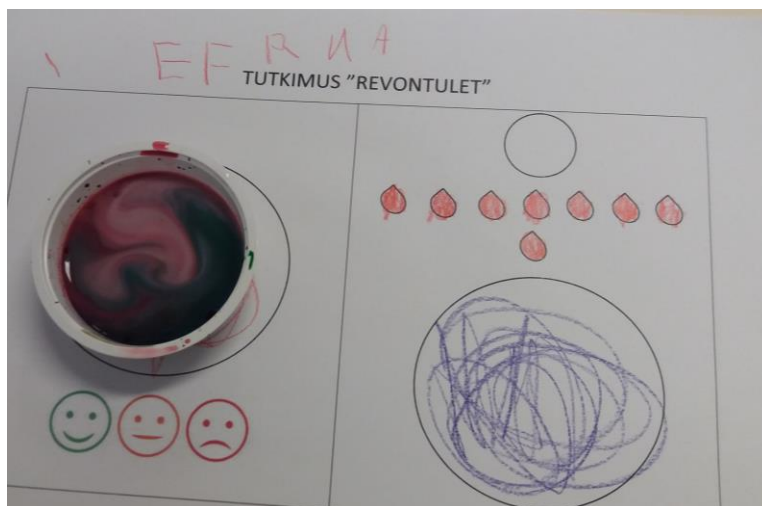
Katsomuskasvatuksen keskeisin tavoite on edistää ryhmän keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan. Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi erilaiset juhlat ja tapahtumat. Katsomuskasvatuksessa tärkeää on huomioida perheen taustat ja arvot heitä kuunnellen ja kunnioittaen.

Tutustumme menneeseen aikaan satujen, tarinoiden ja musiikin ja laululeikkien kautta. Päiväkodeissa vietetään ajoittain myös isovanhempienpäivää. Tulevaa suunnittelemme yhdessä lasten kanssa ottamalla heidät mukaan toimintaympäristöjen, kuten erilaisten leikkipaikkojen, suunnitteluun.

Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti erilaisiin medioihin ja harjoitellaan monilukutaitoa heidän ikä- ja kehitystasonsa huomioiden. Heidän kanssaan myös pohditaan mediasisältöjen todenmukaisuutta. Päiväkodeissa voidaan järjestää esim. mediataito- ja sanomalehtiweekkoja.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lähiluontoon tutustuminen ja sen kunnioittaminen on keskeinen osa Siikajoen kunnan varhaiskasvatusta eri yksiköissä. Esimerkiksi metsäretkiä tehdään paljon ja niihin sisällytetään erilaisia toimintoja ja tehtäviä.

Matemaattista ajattelua kehitetään esimerkiksi lautapelejä pelaamalla. Pelit ovat aina lasten saatavilla ja niiden käyttöön kannustetaan. Lapsilla on vapaassa käytössä myös muovailuvahoja sekä askarteluvälineitä. Varhaiskasvatuksessa on myös runsaasti mahdollisuuksia leikkiä erilaisia rakenteluleikkejä. Erilaisia rakennuspalikoita ja –välineitä hyödynnetään myös ohjatussa toiminnassa. Lajittelua, lukujonotaitoja sekä muita matemaattisia taitoja harjoitellaan myös kynätehtävien ja tablettien avulla. Pitkin päivää arjen keskellä sekä erilaisilla piirihetkillä pohditaan aikaan liittyviä käsitteitä sekä vuodenaikaan ja säähän liittyviä asioita.

Kasvan, liikun ja kehityn

Tavoitteenamme on saada lapsi kokemaan iloa ja riemua liikunnan kautta. Tämä mahdollistetaan kokeilemalla monipuolisesti erilaisia liikunnan muotoja ohjatusti ja mahdollistamalla monipuolinen liikkuminen myös vapaasti niin ulkona kuin sisälläkin. Mietimme aktiivisesti, miten pystyisimme lisäämään liikunnan mahdollisuuksia päiväkodin sisätiloissa. Hyödynnämme mahdollisimman paljon koulujen liikuntasaleja ja –välineitä monipuolisen liikunnan järjestämiseen. Käymme mahdollisuuksien mukaan urheilukentällä lasten kanssa.

Eläinjumppaa Kärkiniemen urheilukentällä

Liikumme lasten kanssa paljon kävellen ja teemme säännöllisesti retkiä lähiympäristöön. Erityisesti metsäretkillä lapset saavat kokemuksia monipuolisessa ja vaihtelevassa maastossa liikkumiseen sekä luonnosta nauttimiseen. Tienpäällä kulkiessamme opettelemme liikennesääntöjä. Talvella luistelemme ja hiihdämme lasten kanssa sekä teemme mäenlaskuretkiä. Lasten kanssa leikitään erilaisia liikunta- ja pihaleikkejä. Suomalaista kulttuuria siirretään lapsille perinneleikkien kautta.

Talvisella retkellä mäkeä laskemassa ja syksyisellä eväretkellä lähiympäristössä.

Siikajoen kunta on saanut avustusta Lysti liikkuu! – hankkeeseen, jossa tavoitteena on edistää lasten ja perheiden hyvinvointia. Hankkeen ajan (1.6.–31.12.2019) varhaiskasvatuksessa työskentelee oma liikuntakasvattaja, joka yhdessä kasvattajien kanssa lisää ja monipuolistaa arkiliikuntaa.

Ruokakasvatus – Mitä lapsena maistetaan, se aikuisena muistetaan.

Ruokailussa kannustamme ja opastamme lapsia omatoimisuuteen. Isommat lapset saavat ottaa itse ruuan ja pienemmät voivat sanoa, minkä verran ruokaa haluavat. Lapsia ohjataan miettimään, minkä kokoinen nälkä heillä on, jotta ruokaa olisi sopivasti lautasella. Yhdessä mietimme sitä, millaisella ruokamäärällä he jaksavat seuraavan ruokailuun asti. Ruokakasvatuksessa tavoitteena on opetella syömään monipuolisesti erilaisia ruokia maistelun kautta. Lasten kanssa leivotaan ja laitetaan ruokaa myös itse. Etenkin isompien lasten kanssa tutustutaan ruokaympyrään ja lautasmalliin ja pohditaan terveelliseen ruokavalioon liittyviä asioita.

Ruokailuissa on aina läsnä pedagoginen ohjaus. Ryhmästä ja tilasta riippuen syödään joko pienryhmissä tai koko ryhmän kanssa. Ruokailusta pyritään tekemään kiireetön ja rauhallinen. Kaikille pyritään takaamaan ruokarauha. Lapsia opastetaan rauhalliseen ruokapöytäkeskusteluun ja hyviin pöytätapoihin. Ruokailun jälkeen lapset saavat levähtää ja rauhoittua. Päiväunta tarvitsevat saavat mahdollisuuden nukkua.

Varhaiskasvatuksessa ruokakasvatus on osa tärkeää kokopäiväpedagogiikkaa. Näemme ruokailun myös laajemmassa yhteydessä. Tuulenpesän päiväkotiin olemme hakeneet Makuaakkoset -diplomia, joka on päiväkodeille myönnettävä tunnustus ravitsemuksellisesti, kasvatuksellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä päiväkotiruokailun edistämisestä. Tavoitteena on laajentaa tätä toimintatapaa koko varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen dokumentoinnin periaatteita ja käytäntöjä

Varhaiskasvatuksessa on erilaisia pedagogisen dokumentoinnin keinoja kuten vasupuut ja touhupuut, joilla tehdään näkyväksi, mitä vuoden mittaan on tehty. Lisäksi käytössä ovat kuukausikirjeet, jotka voidaan myös tallettaa lasten kasvunkansioihin sekä vasu-kädet, jolla kerätään sekä lasten että vanhempien ajatuksia ja toiveita varhaiskasvatuksesta.

Kasvunkansio on yksi keskeinen pedagogisen dokumentoinnin työvälineistä kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä. Kasvunkansio on käytännönläheinen ja osa pedagogista arjen toimintaa. Kansio pidetään lasten ja huoltajien saatavilla ja säilytetään päiväkodissa. Perhe saa kasvunkansion mukaansa, kun lapsi vaihtaa varhaiskasvatuspaikkaa tai siirtyy esiopetukseen.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista

Siikajoen kunnan varhaiskasvatuksessa käytetään suomen kieltä. Lasten kielellistä ja kulttuurista taustaa arvostetaan ja huomioidaan arkipäivän toiminnoissa, esim. ruokavalion huomioiminen, erilaiset tavat ja juhlat. Lapsille puhutaan selkeästi ja oikein, asioita nimetään ja lasten kanssa lauletaan, lorutellaan ja luetaan (ts. altistetaan suomen kielelle). Perheiden kanssa keskustellaan tarvittaessa esimerkiksi englanniksi tai käytetään tulkkipalveluja. Lapsen oman äidinkielen oppimista tuetaan mm. kannustamalla perheitä oman äidinkielen käyttöön. Mahdollisuuksien mukaan voidaan varhaiskasvatuksessa opetella myös sanoja lasten äidinkielellä. Kielen oppimisen tukena käytetään apuna kuvia ja mallintamista. Lasten suomen kielen taso otetaan huomioon toiminnassa, esim. kirjoja luettaessa. Varhaiserityisopettaja tukee lapsia suomen kielen oppimisessa ja ohjaa henkilöstöä arkitilanteissa.

5. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki

Jokainen lapsi tarvitsee aikuisen tukea kasvussaan, kehityksessään ja oppimisessaan ja jokainen lapsi kehittyy omalla yksilöllisellä tavallaan. Jos lapsi tarvitsee enemmän yksilöllistä tukea, se järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa mahdollisuuksien mukaan lapsen lähipäiväkodissa tai perhepäivähoidossa.

Tuen tarpeen tunnistaminen riittävän varhain on tärkeää, jotta tukitoimet voidaan aloittaa mahdollisimman pian. Varhaiskasvatushenkilöstö havainnoi ja dokumentoi lapsen toimintaympäristöä ja lapsen toimimista siinä. Havainnoista keskustellaan tiimissä ja huoltajan kanssa. Yhdessä sovitaan yhteistyöluvat ja miten lapsen asiaa viedään eteenpäin. Varhaiserityisopettaja (VEO) on mukana lapsen kehityksen ja oppimisen tuessa.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastataan ja tehdään tarvittavia ratkaisuja oppimisympäristössä. Lapsen tulee saada tuntee olevansa hyväksytty ja kuuluvansa ryhmään (osallisuus).

Yhteistyö lapsen, huoltajan, varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiserityisopettajan sekä muun varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lapsen kuntoutukseen osallistuvien tahojen kanssa on tärkeää, jolloin tavoitteet saavutetaan parhaiten. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijat osallistuvat aina, mikäli tuen tarpeen arviointi ja toteuttaminen sitä edellyttävät. Kehityksen ja oppimisen tukeminen kuuluvat kaikille kasvattajille heidän koulutuksensa, tehtäväkuviensa ja vastuiden mukaan. Varhaiserityisopettajan osaamista hyödynnetään henkilöstön konsultoinnissa ja ohjauksessa. Varhaiskasvatuksessa lapsi saa tarvitsemansa tuen, vaikka huoltajat eivät sitoutuisi yhteistyöhön (lapsen edun ensisijaisuus).

Varhaiserityisopettaja toimii koko Siikajoen kunnan alueella ja käy säännöllisesti varhaiskasvatusyksiköissä ja perhepäivähoidossa. Hän konsultoi ja osallistuu tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatukseen tehden yhteistyötä huoltajien, kasvattajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Myös huoltajat voivat olla yhteydessä varhaiserityisopettajaan. Siikajoella on mahdollista myös kotihoidossa olevan lapsen huoltajan olla yhteydessä varhaiserityisopettajaan, jos perheellä on huolta lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen.

Lapsen tuen tarpeen arviointiin liittyvät käytännöt ja vastuut

Vasukeskustelussa ovat mukana huoltaja, kasvattaja, varhaiserityisopettaja ja muut mahdolliset lapsen tukemiseen osallistuvat tahot. Keskustelussa käydään läpi arjen havainnot ja kirjataan lapsen tukeen liittyvät toimenpiteet, vastuut ja arviointi. Vasuun kirjataan, mitkä tavoitteet on saavutettu ja sovitaan uudet tavoitteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään aina, kun lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen saadaan uutta tietoa (esim. tutkimusjakson jälkeen).

Varhaiserityisopettaja hyödyntää erilaisia kasvun ja kehityksen arviointivälineitä lapsikohtaisessa ja pienryhmätoiminnassa. Kettu – tehtävistön avulla arvioidaan noin 3-vuotiaiden kielellistä kehitystä. Se tehdään huoltajien luvalla ja he saavat siitä palautteen. Tarvittaessa huoltajan kanssa sovitaan yhteydenotosta neuvolaan.

Pedagogisia ja rakenteellisia ratkaisuja ovat:

1. Varhaiserityisopettajan konsultoiva tuki ja lapsi- ja ryhmäkohtainen ohjaaminen.
2. Oppimisympäristön mukauttaminen lapsen tarpeita vastaavaksi.
  - Pienryhmäpedagogiikka: lapset on jaettu pedagogisin perustein pienryhmiin, joissa arjen toiminnot tapahtuvat (leikit, siirtymätilanteet, ruokailut, ulkoilut ja ohjatut toiminnot).
  - Korvaavien kommunikaatiokeinojen käyttö: kuvitettu toimintaympäristö (esim. tavaroilla ja leluilla on kuvitetut paikat). Ryhmässä on käytössä kuvitettu päiväjärjestys, joka käydään läpi joko pienryhmässä tai lapsen kanssa kahden. Toiminnanohjauksen tukena käytetään kuvia (aikuisilla ”jojoissa” kuvat) sekä havainnollistamista. Lapsella voi olla käytössä kuvapäiväkirja, johon huoltaja, terapeutit ja päiväkotikuvittavat ja kirjoittavat yhdessä lapsen kanssa hänelle merkityksellisistä tapahtumista. Varhaiserityisopettaja ja terapeutit toimittavat kuvia. Tukiviittomia käytetään tarvittaessa.
  - Lapsiryhmän koko: tukea tarvitseva lapsi voi olla ryhmässä useamman lapsen paikalla.
  - Avustajaresursointi: ryhmässä voi toimia lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia.
  - Tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö.

Hyvinvointia tukee myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio (esim. terapeuttien konsultaatio lapselle, perheelle ja työyhteisölle).

Varhaiskasvatuksen yhteistyökumppaneita ovat mm. perhe- ja lastenneuvola, puhe-, toiminta- ja fysioterapeutit, lasta hoitava sairaala, sosiaalipalvelut ja perhetyö, vammaispalveluohjaaja, lähikoulut ja erityisopetuksen koordinaattori. Yhteiset tavoitteet ja menetelmät sovitaan varhaiskasvatussuunnitelma- ja neuvonpitopalavereissa ja samalla sovitaan myös seurannasta ja arvioinnista.

Toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt

Lapsen siirtyessä lapsiryhmästä toiseen huolehditaan, että tuki jatkuu uudessa paikassa. Vanhempien luvalla lapsen vasu siirretään uuteen paikkaan ja vanhempien kanssa käydään vasu-keskustelu hoidon aloittamisen alussa.

Lapsen muuttaessa kunnasta toiseen, ensisijaisesti huoltajan tehtävänä on toimittaa kopio vasusta uuteen hoitopaikkaan. Tarvittaessa varhaiskasvatus pyytää lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät olennaiset tiedot edellisestä hoitopaikasta.

Tiedonsiirto esiopetukseen

Lapsen tuen tarpeesta varhaiserityisopettaja on vanhempien luvalla yhteydessä erityisopetuksen koordinaattoriin hyvissä ajoin ennen esikoulun aloittamista. Näin taataan lapsen tarvitsema tuki esiopetuksessa.

Toukokuussa pidettävässä tiedonsiirtopalaverissa ovat mukana huoltaja, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiserityisopettaja, esikoulun opettaja, erityisopettaja, lasta kuntouttavat tahot ja kouluterveydenhoitaja. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta olennaiset asiat siirtyvät esikouluun vanhempien luvalla. Koska tiedonsiirron tavoitteena on turvata lapsen etu myös siirtymävaiheissa, voidaan olennaiset tiedot siirtää myös suoraan varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.

6. Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

Kaikessa varhaiskasvatuksessa noudatetaan laissa, sopimuksissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatukselle asetettuja yleisiä tavoitteita ja toimintaperiaatteita. Nämä tavoitteet ja periaatteet koskevat myös vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta (esim. Steiner-, Montessori-, Freinet- ja Reggio Emilia – pedagogiikat).

Siikajoen kunnassa ei tällä hetkellä ole tarjolla varhaiskasvatusta, joka perustuu vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen.

7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Siikajoen kunnassa hyödynnetään Karvin julkaisua *Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset*. Varhaiskasvatuksen arviointiin liittyvä kehittämistyö on alkamassa syksyllä 2019.

Karvin julkaisussa kehittävästä arvioinnista todetaan näin: “ Kehittävä arviointi on varhaiskasvatuksen arviointia ohjaava toimintaperiaate niin kansallisella, paikallisella kuin pedagogisen toiminnan tasolla. Se korostaa sitä, että arviointia tehdään oman toiminnan kehittämistä varten, ei ulkopuolista arvioitsijaa tai muuta tahoa varten. Kehittävälle arvioinnille on tunnusomaista, että se pohjautuu toimijoiden väliseen luottamukseen. Keskeistä arviointiprosessissa on toiminnan suuntautuminen tulevaisuuteen ja siihen liitetään toteavan, menneeseen katsovan arvioinnin sijaan oppimisen mahdollisuus.”

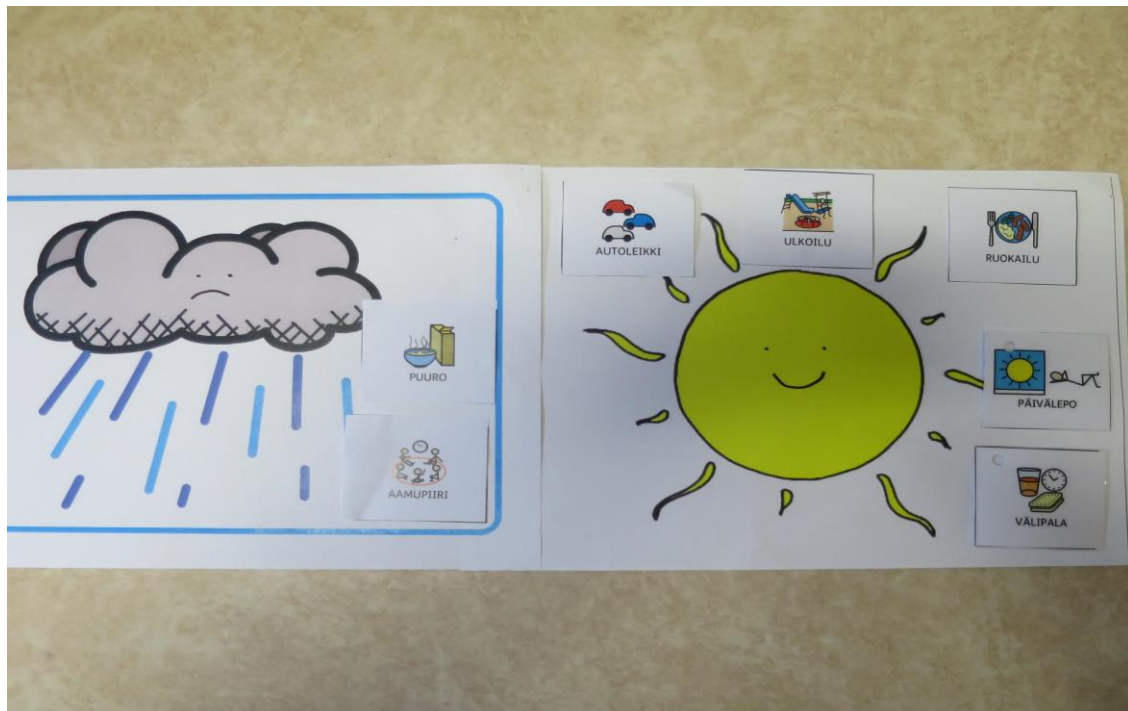
Siikajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa ja yhdessä sovittujen painopistealueiden toteutumista arvioidaan vuosittain keväällä varhaiskasvatustiimissä. Samalla käynnistetään tulevan toimintakauden talouden ja toiminnan suunnittelu ja päätetään varhaiskasvatuksen painopisteistä. Toimintakaudelle 2019–2020 painopistealueeksi on sovittu liikunta ja sen lisääminen varhaiskasvatuksessa. Tämä on osa Lysti liikkua! -hanketta.

Varhaiskasvatussuunnitelman ja sovittujen painotusten pohjalta jokainen yksikkö tekee vuosisuunnitelman tulevalle toimintakaudelle. Yksiköt arvioivat painopistealueiden toteutumista toimintakauden aikana vähintään kaksi kertaa.

Jokaisessa tiimissä tehdään oma ryhmävasu, jossa huomioidaan yhteiset painotukset sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Sekä ryhmävasu että lasten vasut tehdään pääsääntöisesti sähköisesti. Ryhmävasua arvioidaan viikoittain tiimipalaverissa, säännöllisissä iltapalaverissa sekä keväällä tiimikehityskeskustelussa. Arviointia toteutetaan sekä kirjallisena että suullisena. Siikajoen kunnassa jokaisella tiimillä on käytössään ryhmävasun tekemistä ja arviointia ohjaava *Varhaiskasvatuksen tiimikirja* toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään pääsääntöisesti toimintakauden alussa ja niiden toteutumista arvioidaan kirjallisesti vähintään kerran toimintakauden aikana tavoitteiden päivittämisen yhteydessä. Työntekijät arvioivat tiimikeskusteluissa tavoitteiden toteutumista.

Lapsen kuulemisen ja osallisuuden välineenä käytämme esimerkiksi *Mitä pidät päiväkodista?* *Lapsen kuulemisen -peliä*. Pelissä käytetään lapselle tuttuja päivään liittyviä toimintakuvia, joiden avulla lapsi pystyy kertomaan kokemuksia viihtymisestään, mielipiteistään ja toiveistaan. Lopuksi peli voidaan dokumentoida osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja siitä voidaan keskustella huoltajien kanssa. Arviointikeskustelua käydään huoltajien kanssa säännöllisesti tuonti- ja hakutilanteissa, ovensuukeskusteluina.

Mitä pidät päiväkodista? Lapsen kuulemisen -peli (aurinko-pilvi –peli)

Huoltajille jaettava asiakastyytyväisyyskysely tehdään vuosittain keväällä. Kyselyn tulokset arvioidaan varhaiskasvatustiimissä ja yksiköissä. Keskeisimmät tulokset viedään sivistyslautakunnan käsittelyyn. Palautteen perusteella kehitetään varhaiskasvatustoimintaa.

Työntekijät arvioivat omaa toimintaansa jatkuvalla reflektoinnilla sekä oman tiimensä kesken. Säännöllinen kehityskeskustelu on osa työntekijöiden omaa arviointia.